

FREMTIDENS FOLKESKOLE - ÉN AF VERDENS BEDSTE

ANBEFALINGER

360-GRADERS-EFTERSYN AF FOLKESKOLEN
GENNEMFØRT AF SKOLENS REJSEHOLD

JUNI 2010

**RAPPORT A:
FREMTIDENS FOLKESKOLE
– ÉN AF VERDENS BEDSTE
ANBEFALINGER FRA SKOLENS REJSEHOLD**

Redaktion: Sekretariatet for Skolens rejsehold

Produktion: Sekretariatet for Skolens rejsehold, Skolestyrelsen

Grafisk tilrettelæggelse, omslag og layout: Kvorning design & kommunikation

1. udgave, 1. oplag, juni 2010: 700 stk.

ISBN 978-87-92140-71-5

ISBN (WWW) 978-87-92140-72-2

Internetadresse: <http://www.skolensrejsehold.dk/>

Udgivet af Styrelsen for Evaluering og Kvalitetsudvikling af Folkeskolen
(Skolestyrelsen) for Skolens rejsehold, juni 2010.

Bestilles (ISBN 978-87-92140-71-5) hos:

NBC Ekspedition

Telefon 56 36 40 40, fax 56 36 40 39 eller e-post: ekspedition@nbcas.dk

Telefontid: Mandag-torsdag 9.30-16.00, fredag 9.30-15.00

eller hos boghandlere

Printed in Denmark 2010

Eventuelle henvendelser af indholdsmæssig karakter rettes til sekretariatet for
Skolens rejsehold på e-post-adressen: kontakt@skolensrejsehold.dk

Rejseholdets hjemmeside: <http://www.skolensrejsehold.dk/>

A

FREMTIDENS FOLKESKOLE - ÉN AF VERDENS BEDSTE

ANBEFALINGER

360-GRADERS-EFTERSYN AF FOLKESKOLEN
GENNEMFØRT AF SKOLENS REJSEHOLD

JUNI 2010

JEPPE

MARCILLA

MAU

EMIL

STINE

INDHOLD

Forord	8
En skole, der kan måle sig med de bedste i verden	10
TEMA 1. Kompetenceløft til lærere og ledere	14
<i>Anbefaling 1. Lærernes kompetencer skal styrkes</i>	14
<i>Anbefaling 2. Hæv kompetencen hos skoleledere</i>	16
TEMA 2. Mere forskning	18
<i>Anbefaling 3. Styrket forskning i skoleudvikling</i>	18
TEMA 3. Tydeligere undervisningsmål	20
<i>Anbefaling 4. Tydelige mål for, hvad elever skal lære</i>	20
TEMA 4. Fokus på skolens resultater....	22
<i>Anbefaling 5. Stærkere fokus på skolens resultater</i>	22
TEMA 5. Skolen skal magte alle elever	24
<i>Anbefaling 6. Langt færre elever skal i specielle tilbud...</i>	24
<i>Anbefaling 7. Elever i vanskeligheder skal have effektiv støtte</i>	26
TEMA 6. Større lokal frihed	28
<i>Anbefaling 8. Skoler og kommuner skal have større frihed til at drive skole</i>	28
<i>Anbefaling 9. Flere valg og mere it</i>	30
TEMA 7. En bedre skolestruktur....	32
<i>Anbefaling 10. Styrket faglighed gennem større skoler</i>	32
Konsekvenser og perspektiver	34

FORORD

Skolens rejsehold blev nedsat i januar 2010 for at kortlægge styrker og svagheder ved den danske folkeskole og komme med anbefalinger, så skolen i 2020 er blandt de fem bedste i internationale sammenligninger.

Skolens rejsehold har rent faktisk rejst. Vi har besøgt 20 skoler rundt om i Danmark og talt med hundredvis af engagerede lærere, skoleledere, politikere, forvaltninger, elever, forældre og andre. Vi har konsulteret organisationer, forskere, og uddannelsesinstitutioner, der hver især har sin særlige interesse i, holdning til og viden om folkeskolen. Samtidig har vi sat gang i en række undersøgelser og inddraget eksisterende undersøgelser og viden om folkeskolen. Nu er rejsen slut, og rejseholdet fremlægger i denne rapport sine anbefalinger.

Som man vil se, har vi ikke noget bud på nogen hurtig snuptagsløsning. En sådan eksisterer ikke. Forbedringerne kommer til at tage tid. Der er behov for store ændringer. Og der er behov for, at politikerne i Folketinget bliver enige om at holde den samme kurs gennem flere valgperioder. Hvis kursen skifter, hver gang en ny undervisningsminister træder til, er det bedre at lade være. Det er nemlig muligt at gøre mere skade end gavn, hvis projektet kun gennemføres halvt.

Der er tale om en langsigtet satsning, og resultaterne vil først være synlige om adskillige år. Undervejs bør politikere – nationale som lokale – være villige til at holde skolerne fast på, at der hele tiden skal ske fremskridt. På samme måde må politikerne være indstillede på at foretage de prioriteringer, der er nødvendige, for at udvikle en bedre folkeskole. Det betyder ikke nødvendigvis merudgifter. Men der er beslutninger, der skal træffes. Penge, der skal omdirigeres. Funktioner, kompetencer og institutioner, der skal skæres, flyttes eller opbygges.

En lille læsevejledning: Måske er der en enkelt folkeskolelærer, der får rynker i panden af vores rapport, allerede før vores anbefalinger er blevet offentliggjort.

Som tænker: Åh nej, ikke igen. Vores oplevelse er, at lærerstanden igennem de seneste årtier har følt sig som prygelknabe, der igen og igen har måttet tåle offentlig udskældning for alskens ulykker i Danmark.

Til gruppen af lærere og alle andre: Bemærk, hvad det er for et rum, vi vil skabe for fremtidens lærere. Se, hvem der skal tage ansvar, ændre indstilling og handle. Læs, hvor vi retter skytset hen. Skolens rejsehold retter i sine anbefalinger på ingen måde nogen sønderlemmende kritik mod nutidens skole og dens ansatte. Vi peger derimod i høj grad på alt det uden for skolen, der i dag understøtter skolen for dårligt.

Gennemføres rejseholdets 10 anbefalinger, vil fremtidens lærere få en bedre uddannelse end i dag. Kompetenceudvikling vil være en uomgængelig del af deres arbejdsliv, og de vil have langt større faglig ballast til at lære fra sig og til at få alle elever med i undervisningen. Politikere og kommuner vil tage ansvar for, at lærere og skoleledelser klædes bedst muligt på til skoleopgaven, og de vil respektere, at ekspertisen ligger ude på skolen – den enkelte skoles egen udviklingskraft vil være i centrum.

Rejseholdet vil gerne takke de mange skoler, kommuner, lærere, skoleledere, forældre, elever, uddannelsesinstitutioner og andre, der med stor entusiasme og meget kort varsel har lukket os ind i deres skoleverden. Jeres bidrag har været af uvurderlig værdi på vores rejse igennem det danske skolelandskab.

I øvrigt: Tal, analyser og dokumentation, som ligger til grund for de anbefalinger, Skolens rejsehold kommer med i denne publikation, findes i rapport B – Baggrundsrapporten.

Tre rapporter fra Skolens rejsehold

Afrapporteringen fra Skolens rejsehold består af tre delrapporter.

Rapport A – Anbefalinger – som er denne rapport.

Rapport B – Baggrundsrapport – indeholder underbygning, uddybning og dokumentation. Her er der ligeledes en konkret beskrivelse af, hvordan rejseholdet har arbejdet, hvem vi har besøgt mv.

Rapport C – Casekatalog – er et anvendelsesorienteret katalog med forskellige eksempler til inspiration for skoler, kommuner og andre.

God læselyst.

Skolens rejsehold den 3. juni 2010

Jørgen Søndergaard,
direktør for SFI (formand)

Eva Hofman-Bang,
direktør for CPH WEST

Hanne Them,
lærer på Birkhovedskolen i Nyborg

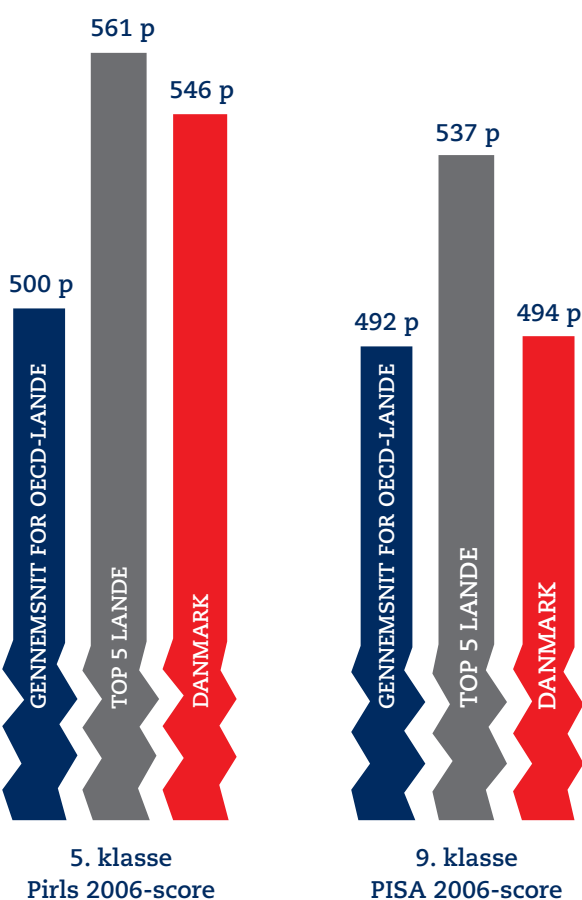
Henrik Berggren Jessen,
skoleleder på Nørremarksskolen i Vejle

Mats Ekholm,
professor emeritus ved Karlstads Universitet

Tine Marie Balck Sørensen,
lærer på Tre Falke Skolen på Frederiksberg

EN SKOLE, DER KAN MÅLE SIG MED DE BEDSTE I VERDEN

Fortæl, hvad der skal til, for at den danske folkeskole om ti år hører til blandt de fem bedste i verden! Sådan lød den opgave, statsminister Lars Løkke Rasmussen i januar 2010 gav til det uafhængige rejsehold.

Pointscore i læsetest for 5. og 9.-klasse-elever

Kilde: Kilde: Jan Mejding og Louise Rønberg (2007): PIRLS 2006 - en sammenfatning. OECD (2007): PISA 2006. Science Competencies for Tomorrow's World. Volume 1: Analysis.

I denne rapport giver Skolens rejsehold sit bud på, hvad der skal til for at nå målsætningen om, at folkeskolen kommer til at være blandt top fem i verden kan nås. Det er rejseholdets klare vurdering, at målet kan nås. Dog med et enkelt forbehold: Ti år forekommer at være for kort tid. Vejen til top fem i verden er nemlig meget lang. Femten eller tyve år er nok mere realistisk.

Forklaringen på det lange tidsperspektiv er ikke, at den danske folkeskole i dag er elendig. Det er den ikke. Folkeskolens resultater er på et middel niveau – sammenlignet med andre udviklede landes skolevæsen. Det viser den ene internationale sammenligning efter den anden.

En bevægelse fra midterniveauet til toppræstationen tager tid, fordi det kræver en bred vifte af indsatser, der skal spille sammen. Ikke mindst vil det kræve et vedholdende politisk fokus og vilje til at forandre.

De små læser – en succeshistorie

Det kan lade sig gøre. Folkeskolen har allerede bevist, at den formår at flytte sig markant, når det gælder. De seneste 15 år har skolen satset stort på, at de mindste hurtigt skulle lære at læse sikkert. Det er lykkedes. De børn, der var 10-11 år i 2006, læste klart bedre, end de 10-11-årige gjorde i år 1991. Rejseholdet har besøgt adskillige skoler, hvor alle elever nu kan læse i 1. klasse.

At indsatsen har været succesfuld skyldes flere forhold. Problemet var synligt, målet var til at forstå. Både staten, kommunerne og skolerne har satset. Og så har læseforskningen haft et klart bud på, hvad der skulle til ude på den enkelte skole for at nå målet. Læsevejledere blev uddannet, og de har undervist og vejledt lærerne i at undervise børnene. Problemet, vejen og målet har været klart, og samtidig har skolerne haft gode redskaber til lø-

bende at evaluere elevernes læsefærdigheder. De børn, der har haft behov for ekstra hjælp, har været hurtige at spore.

Det har virket. Indsatsen har taget tid, men konsekvensen er, at alle i dag forventer et højere niveau for læsning i indskolingen, end man gjorde for ti år siden. Forældre forventer og efterspørger, at skolen lærer de små at læse. Kommunalbestyrelserne interesserer sig for det og formulerer konkrete mål for indsatsen. Og skolerne leverer varen – det opfattes som en falliterklæring ikke at gøre det. Med andre ord: Skolen kan flytte sig.

Projekt sikker læsning i indskolingen lykkedes blandt andet, fordi

- skolerne fik styrkede kompetencer
- der var solid viden om, hvordan børn hurtigt lærer at læse
- målet var klart både nationalt, kommunalt og på skolerne
- der kom offentligt fokus på mål og resultater.

Målet – danske elever skal løftes et ekstra klassetrin

Målet for folkeskolen er og skal også fremover være, at de unge, når de forlader skolen, er livsduelige mennesker med solide faglige, sociale og personlige kompetencer.

Men fremtidens folkeskoleelever skal løftes til at blive markant dygtigere, end eleverne er i dag. Der skal simpelthen ske en niveauændring. De kommende elever skal ved udgangen af 8. klasse kunne det, som nuværende elever kan ved udgangen af 9. klasse. Det skal ske uden at gå på kompromis med målet om at udvikle elevernes sociale kompetencer, kreativitet, evne til problemløsning mv. Undervisningen skal med andre ord op i et andet gear end i dag – så meget, at alle elever har lyst til fortsat uddannelse og kan gennemføre en ungdomsuddannelse, og rent faktisk gør det. I dag sker det kun for otte ud af ti elever.

Ideen om et sådant niveauskifte er – vil nogle givet mende – dømt til at mislykkes. Sympatisk skrivebordsidé, ja. Men den vil støde på grund, når den rammer virkeligheden med alt dens uorden, skæve eksistenser, fejl og mangler. Er det måske ikke levende materiale, vi har med at gøre? Er det ikke korrekt, at børn har helt individuelle baggrunde og forudsætninger, og at det, der virker for den ene, ikke virker for den anden? At skoler har helt

uensartede vilkår, og lærere er forskellige? Eller for at sige det med andre ord: Er det ikke korrekt, at god, effektiv undervisning er en relation mellem mennesker, der ikke kan sættes på matematisk formel?

Til sådanne indvendinger er svaret, at jo, det er korrekt. Effektiv og god undervisning kan være uhyre svær at sætte på formel. Men trods det, giver det masser af mening at tale om – og tro på – at et skolevæsen kan skifte niveau.

Ingen er i tvivl om, at folkeskolen anno 2010 underviser på et helt andet niveau, end den gjorde i 1960 eller i 1890 for den sags skyld. Niveauet er rykket betydeligt opad. Det kan selvfølgelig ske igen. Og skal niveauet flyttes, er det centralt at vurdere om de rammer, der er for skolen understøtter eller måske modsat er en hindring for det ønskede kvalitetsløft.

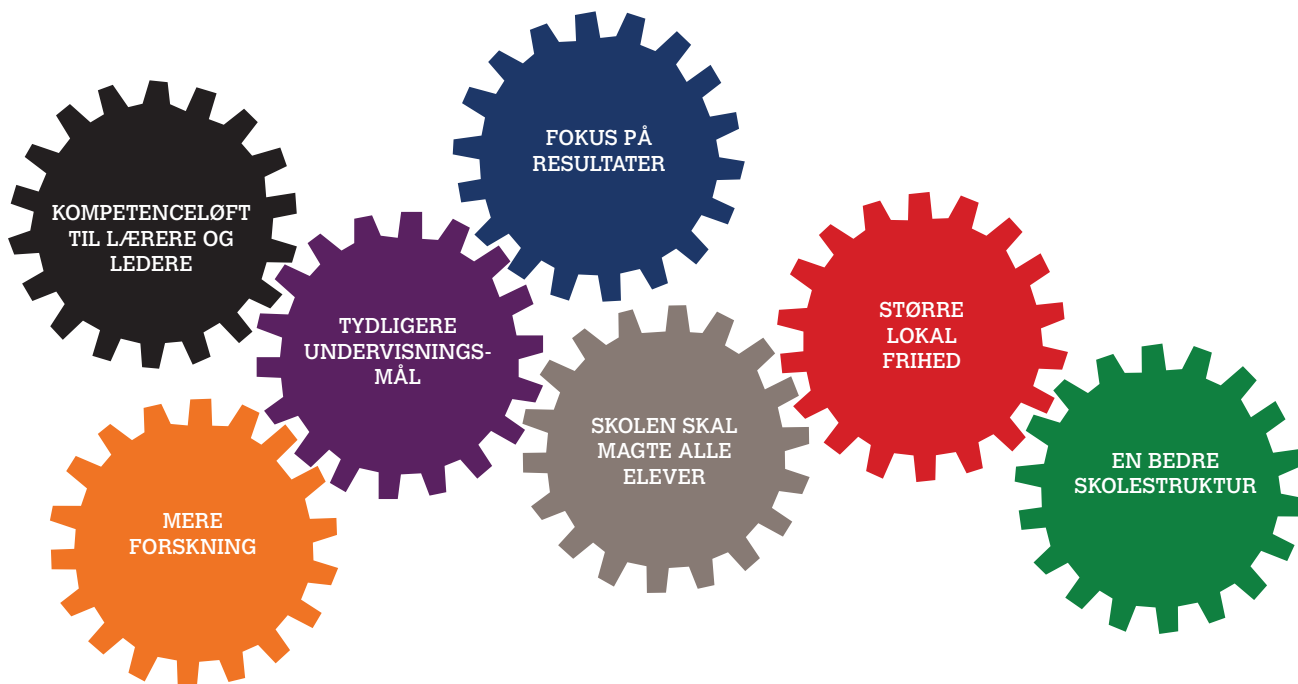
Når målet er på få år at blive *en af verdens bedste*, så skal der andet og mere til end små justeringer af det, skolen gør og kan i dag. Det er ikke tilstrækkeligt at flytte lidt på timetal, fag eller linjefagsdækning. Der er brug for et helt anderledes kvalitativt spring. Springet kan foretages, hvis der sker ændringer på syv områder. Syv områder, som alle skal flytte sig markant, for at satsningen skal lykkes.

Kernen i satsningen er at give skolerne frihed til og ansvar for at udvikle bedre undervisning, så alle elever lærer meget mere end i dag. Netop fordi god undervisning ikke kan sættes på en simpel formel, er det afgørende at sætte fart i skolernes egen kreativitet og udviklingskraft.

At få det til at ske kræver et nyt syn på styring af folkeskolen.

Folketinget skal stille bedre og friere rammer op for folkeskolen og dens ledere og medarbejdere. Men til gengæld respektere, at ekspertisen befinder sig på skolerne, og undlade at blande sig i detaljerne. På den måde giver politikerne skoler og kommuner meget stor frihed til at gøre det, de lokalt mener er bedst for eleverne.

Til gengæld skal politikerne stille ét centralt krav til skolerne og til kommunerne: Dokumentér jeres resultater. Vis omverdenen, at det, I vælger at gøre, virker. At eleverne bliver dygtigere. Og hvis noget ikke virker ordentligt, skal I være indstillet på at fortælle det til omverdenen og forklare, hvad I vil gøre ved det.

De syv områder – temaer – der skal i spil for at gennemføre et niveauskifte, er, for det første, at lærere og ledere skal have løftet deres kompetencer. For det andet, at forskningen i didaktik og pædagogik får en helt anden volumen, kvalitet og anvendelse end i dag. For det tredje, at målene for undervisningen bliver klare og tydelige for enhver. For det fjerde, at skolerne har fokus på at forbedre deres resultater, og at de offentliggør dem. For det femte, at skolen øger kompetencerne til at magte alle elever. For det sjette, at der gives større frihed til, at skolerne kan træffe deres egne valg, herunder valg af særlige udskolingslinjer. Og endelig, for det syvende, at der sker ændringer i den nuværende skolestruktur.

TEMA 1 KOMPETENCELØFT TIL LÆRERE OG LEDERE

Det er ude i skolerne, det store arbejde med at løfte folkeskolen skal foregå. Derfor skal det sikres, at både lærernes og ledernes kompetencer er bedst mulige.

I dag er læreruddannelsen ikke god nok til at bringe den danske folkeskoles resultater op i verdensklasse. Der optages for mange studerende med alt for svage forudsætninger. Og på uddannelsen fylder undervisningen i didaktik (læren om, hvordan man lærer) for lidt, og den bygger for lidt på empirisk forskning. Der er også for få lærere, der efteruddanner sig til at blive specialister inden for et område. Og der mangler traditioner for, at skolerne laver fælles intern kompetenceudvikling.

Skoleledere og andre med ledelsesfunktioner mangler også i dag tilstrækkelige kompetencer. De er ikke uddannet til at forestå effektiv kvalitetsudvikling af skolens undervisning baseret på systematiske evalueringer, analyse, fortolkning og refleksion over elevernes udbytte af forskellige typer undervisning. Der mangler simpelthen uddannelses tilbud, så skoleledelsen bliver i stand til at lede arbejdet med at udvikle bedre undervisning.

Anbefaling 1 og 2 angiver, hvad Skolens rejsehold foreslår for at styrke kompetencerne på skolerne.

TEMA 2 MERE FORSKNING

Det er en klar svaghed i dag, at der mangler solid viden og pædagogisk forskning i, hvad der virker ude i klasseværelserne. Hvad lærer eleverne mest af? Hvad betyder undervisningsformen, hvilket indhold er bedst, og spiller tidspunktet på dagen nogen rolle? Osv.

Mere viden er vigtig for at skabe en bedre læreruddannelse og for at gøre læreres og lederes arbejde med at udvikle kvaliteten af skolens undervisning mere effektiv.

Anbefaling 3 angiver, hvad Skolens rejsehold foreslår for at styrke vidensgrundlaget for folkeskolen.

TEMA 3 TYDLIGERE UNDERVISNINGSMÅL.

De nuværende mål for undervisningen – de såkaldte slut- og trinmål – er for brede og for vage til at kunne bruges som nødvendig målestok

Fagernes indhold skal moderniseres, og der skal skabes mål, som alle aktører kan forstå. Det være sig stat, kommunalbestyrelse og forvaltning, skole, skoleledelse, lærere, forældre og elever. Det skal være muligt for alle at danne sig klare og fælles billeder af, hvad eleverne forventes at lære. Der skal være mål for, hvad eleverne som minimum skal kunne. Og mål for, hvad skolen skal stræbe mod, at de dygtigste når.

Anbefaling 4 angiver, hvad Skolens rejsehold foreslår for at skabe bedre mål og sikre fokus på alle typer af kompetencer.

TEMA 4 FOKUS PÅ RESULTATER

Det er et skridt i den rigtige retning, at der er indført elevplaner og kommunale kvalitetsrapporter. Men især kvalitetsrapporten har alt for lidt fokus på mål og resul-

tater. Det bør ændres. Skolerne skal i stedet fremover offentliggøre en årlig resultatrapport. Det er i fremlæggelsen af og forklaringen på egne resultater og formulering af konkrete mål for kommende forbedringer, at der kan skabes respekt om skolens og lærernes professionalisme.

En konsekvens af det nuværende svage fokus på resultater er også, at der er for dårlig lokal styring af folkeskolen, og at resultater fylder for lidt i ledelsesarbejdet og i anerkendelsen af ledelserne. Det bør der ligeledes rettes op på både på skoleniveau og forvaltningsniveau.

Anbefaling 5 angiver Skolens rejseholds forslag til resultatmåling og offentligt fokus på resultater.

TEMA 5

SKOLEN SKAL MAGTE ALLE ELEVER

Den danske folkeskole er udelt, og det er en styrke. Men denne tilstand er under pres, fordi elever med særlige behov i stigende omfang sendes i specialskoler og specialklasser. Samtidig oplever mange skoler store vanskeligheder med at håndtere socialt udsatte børn.

Hovedparten af de elever, der nu er i specialklasser og -skoler skal fremover tilbage i folkeskolen. Til gengæld skal de almindelige folkeskoler have tilført de kompetencer, som i dag findes i specialklasserne og ligger på specialskolerne, så lærerne i den almindelige undervisning får støtte i form af ekstra ressourcer og kompetencer.

Anbefaling 6 og 7 angiver Skolens rejseholds forslag vedrørende specialundervisning og socialt udsatte børn.

TEMA 6

STØRRE LOKAL FRIHED

Landets folkeskoler har meget forskellige udfordringer, alt efter hvor de ligger, og hvilke elever de har. Derfor skal skolerne også kunne bruge forskellige metoder for at rumme og udfordre deres elevgruppe. En skole, der

skal kunne motivere eleverne meget mere end i dag, skal have lov til at benytte en meget bred redskabsvifte. Vi ser for os et tættere samarbejde mellem lærerne både inden for og på tværs af fagene.

Måske skal klasserne brydes op, skemaet brydes ned, undervisningen henlægges til en virksomhed, undervisningen bredes ud over hele dagen eller noget helt femte. Det kan være, at der ud over lærere skal ansættes helt andre medarbejdergrupper, som kan bidrage med noget andet i forhold til bestemte grupper af elever, og som kan styrke indsatsen for at få elevernes læring i centrum. Skolerne skal have større frihed end i dag.

Anbefaling 8 og 9 angiver Skolens rejseholds forslag til ændringer i rammer.

TEMA 7

EN BEDRE SKOLESTRUKTUR

I dag er der mange små skoler i Danmark. De er dyre at drive, og de vil få mere end svært ved at foretage det løft i resultater, der her lægges op til. For at skolen som organisation skal kunne fungere optimalt, skal der være et passende stort antal lærere og ledere til at trække udviklingsarbejde og dække specialfunktioner. Der er et forståeligt ønske om nærhed hos forældrene i tyndt befolkede egne, som bør kunne tilgodeses ved, at skoler i disse områder har indskolingsundervisning i lokale afdelinger.

Anbefaling 10 angiver Skolens rejseholds forslag til ændringer i skolestrukturen.

LÆRERNES KOMPETENCER SKAL STYRKES

Det er ude i skolerne, det store arbejde med at løfte folkeskolen skal foregå. Derfor skal skolens lærere have de bedst mulige kompetencer.

ANBEFALING 1

Læreren er den enkeltfaktor i skolesystemet, der har størst betydning for, hvad eleverne lærer. I forhold til lærernes kompetencer er der to hovedudfordringer.

Den ene er grunduddannelsen, som ikke kan måle sig med de bedste udenlandske læreruddannelser. Mens de bedste udenlandske læreruddannelser er forskningsbaserede, så gør dette sig ikke gældende for den danske læreruddannelse. Det betyder, at uddannelsen i for ringe grad bygger på dokumenteret viden. Det betyder også, at danske lærerstuderende undervises alt for lidt i, hvordan man undersøger undervisningens betydning for forskellige børns læring, herunder børn med særlige behov. Det er en af årsagerne til, at skolerne har så svært ved at bruge test og evalueringer til at udvikle sig.

Derudover er det et problem, at stort set alle kan blive optaget på uddannelsen, uanset at de har lave karakterer med sig fra ungdomsuddannelsen. Det har flere konsekvenser. For eksempel den, at man på uddannelsen skal bruge meget tid på at undervise en studerende, der har svært ved matematik, i matematik. Tiden kunne i stedet være brugt til at undervise i, hvordan man underviser i matematik. Desuden kan det brede optag af alle betyde, at de mest kvalificerede holder sig væk. Der er ikke meget prestige ved at blive optaget på en uddannelse, der lukker alle ind.

Den anden udfordring handler om efteruddannelse af lærere. Danmark er et af de lande i verden, hvor lærere gennemfører mindst efter- og videreuddannelse og kompetenceudvikling.

Rejseholdet anbefaler, at der træffes beslutning om at skabe en forskningsbaseret læreruddannelse, at den nuværende læreruddannelse skal styrkes med skærpede optagelseskrav og højnelse af niveauet i didaktik og

KOREA

Kun dem, der sluttede i top 5 pct. af deres ungdomsuddannelse, har chance for optagelse på læreruddannelsen.

FINLAND

Kun dem, der sluttede i top 10 pct. af deres ungdomsuddannelse, har chance for optagelse på læreruddannelsen.

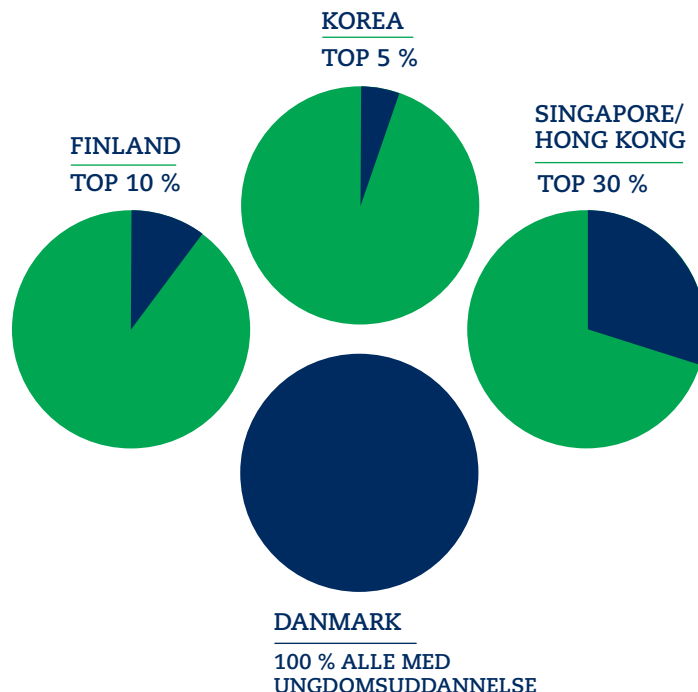
SINGAPORE/HONG KONG

Kun dem, der sluttede i top 30 pct. af deres ungdomsuddannelse, har chance for optagelse på læreruddannelsen.

DANMARK

Alle med ungdomsuddannelse kan komme ind på læreruddannelsen, desuden optages lærerstuderende uden ungdomsuddannelse på dispensation.

Kilde: McKinsey

pædagogik samt at der skal ske mere strategisk efteruddannelse og kompetenceudvikling på skolerne.

Beslutning om forskningsbaseret læreruddannelse

Læreruddannelsen skal være forskningsbaseret, og der skal stilles skærpede krav til dem, der underviser på uddannelsen. Det bør være gennemført senest i år 2020. Der bør derfor inden for de næste par år træffes beslutning om, hvordan det skal ske. På kort sigt – de kommende 8-10 år – bør der være fokus på at styrke forudsætningerne for en forskningsbaseret læreruddannelse.

Den nuværende læreruddannelse skal styrkes med skærpede optagelseskrav og højnelse af niveauet i didaktik og pædagogik. Optagelseskravene til læreruddannelsen bør skærpes. Det skal ikke være muligt at begynde på uddannelsen, med mindre man har bevist, at man er fagligt i stand til at mestre sine kommende linjefag. Reglen skal være, at en studerende fra sin ungdomsuddannelse skal have mindst 7 på A-niveau eller 10 på B-niveau for at kunne læse et linjefag.

Denne ændring vil have flere konsekvenser. Én er, at de kommende lærere skal undervises mindre i for eksempel matematik, så fokus kan rettes mod didaktik. En anden er, at lærerfaget vil få højere status. Man skal være dygtig for at komme i betragtning. Er studenterek-samen ikke god nok, må man tage et eller flere fag om, for eksempel på Gymnasiale Suppleringskurser (GSK), for at komme ind på læreruddannelsen. I en periode vil de skærpede krav føre til en vis lærermangel. Denne mangel skal kompenseres, ved at kompetente fagpersoner uden læreruddannelse supplerer skolernes lærerkorps. Der skal opstilles nationale krav til de skoler, der tager lærerstuderende i praktik. Praktikskolen skal kunne dokumentere, at den arbejder systematisk med at analysere undervisningens betydning for elevernes læring,

den skal have en uddannet praktikvejleder, og de lærere, der vejleder, skal have linjefag.

Mere strategisk efteruddannelse og kompetenceudvikling på skolerne

Efteruddannelse har størst effekt, hvis den foregår på skolen i sammenhæng med praksis. Derfor bør skoleledelsen prioritere strategiske indsatser, hvor der etableres fælles kompetenceudvikling på skolen, for eksempel om hvordan man udvikler mere motiverende undervisning eller hvordan man bedst underviser børn med autisme eller ADHD.

Kommuner og skoler skal desuden satse strategisk på at uddanne særlige ressourcepersoner – lærere med spidskompetence på et område – på skolen. Alle skoler bør have ressourcepersoner, der kan vejlede ikke bare om læsning, men for eksempel også om matematik, naturfag, hvordan man evaluerer, it, specialpædagogik og dansk som andetsprog. Der er desuden behov for at sikre bedre dækning af lærere med linjefag i alle skolens fag, lærernes it-kompetencer bør generelt styrkes, flere skoler bør have en lærer med masteruddannelse i specialpædagogik, og der bør genetableres en cand.pæd.psyk.-uddannelse.

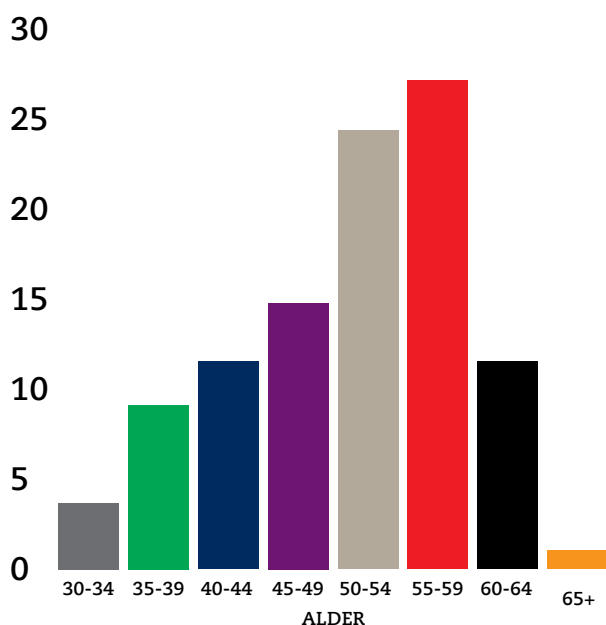
Det er skolelederens opgave at prioritere, hvad der er skolens vigtigste specifikke behov for kompetenceudvikling. Det samlede omfang af kompetenceudvikling og efteruddannelse vil variere mellem skoler og fra år til år, men skolerne bør bruge fire-seks procent af medarbejdernes samlede arbejdstid på kompetenceudvikling. En øget satsning på kompetenceudvikling bør kunne ske, uden at det går ud over den samlede tid til undervisning, for eksempel ved at lærerne bruger mindre tid på planlægning mv. Kompetenceudviklingen bør understøttes af, at der skabes en klarere sammenhæng mellem, hvor dygtige lærere er, og deres løn.

HÆV KOMPETENCEN HOS SKOLE- LEDERE OG SKOLECHEFER

Ambitiøs ledelse er en forudsætning for, at en skole – og et helt lands skolevæsen – kan blive blandt de bedste i verden. Det gælder både skoleledelsen på den enkelte skole og den kommunale skolechef.

ANBEFALING 2

PROCENT

Aldersfordeling blandt skoleledere i folkeskolen, 2009

Kilde: UNI-C Statistik & Analyse

I dag er de kommunale skolechefer for langt væk fra skoleledelsen og skolerne praksis. Og skolelederne er for tilfældigt uddannet. Der sættes for sent ind med uddannelse af dem, og helt centrale kompetencer er fraværende i uddannelsen. Det gælder for eksempel redskaber til at analysere skolens didaktiske og pædagogiske udvikling.

Folkeskolen står over for en gevaldig udskiftning i skoleledelserne. Rigtig mange ledere nærmer sig pensionsalderen. En sådan udskiftning rummer store udfordringer, men også store potentialer, hvis nye ledertalenter bliver kørt rettidigt i stilling. Den slags er man helt opmærksom på i de bedste skolesystemer i verden.

Rejseholdet anbefaler, at skolechefer og skoleledelsernes kompetencer forbedres, så der kommer fokus på ambitiøse mål og skolens resultater. Alle skolechefer, skoleledere og eventuelt andre i skoleledelsen skal have en særlig lederuddannelse, og potentielle skoleledere skal spottes og uddannes.

Ny efteruddannelse af skoleledelsen

Alle skolechefer og skoleledere skal have en særlig lederuddannelse, der skal løbe over en længere periode. Det er ikke tilstrækkeligt, at skoleledelsen får en generel lederuddannelse. Generelle lederkurser for offentlige ledere mangler elementer, der er afgørende for at kunne udvikle skoler. Det drejer sig for eksempel om kompetencer inden for analyse og udvikling af skolens didaktiske og pædagogiske niveau. Og det handler om at få redskaber til at fortolke skolens resultater i form af test, afgangsprøver, trivselsmålinger og brugertilfredshedsundersøgelser til brug for udvikling af undervisningen.

Også organisationsudvikling, udvikling af evalueringspraksis og tilrettelæggelse af intern kompetenceudvikling bør indgå i uddannelsen.

Der skal derfor udvikles et nyt forskningsbaseret uddannelsesforløb. Sammen med den eksisterende diplomuddannelse vil et sådant forløb give skoleledelserne en langt mere komplet palet af lederkompetencer end i dag. Den ny uddannelse bør udbydes til kommunale skolechefer, skolens ledelse og eventuelt medarbejdere på skolen med særlige udviklingsopgaver.

Målrettet rekruttering af skoleledere

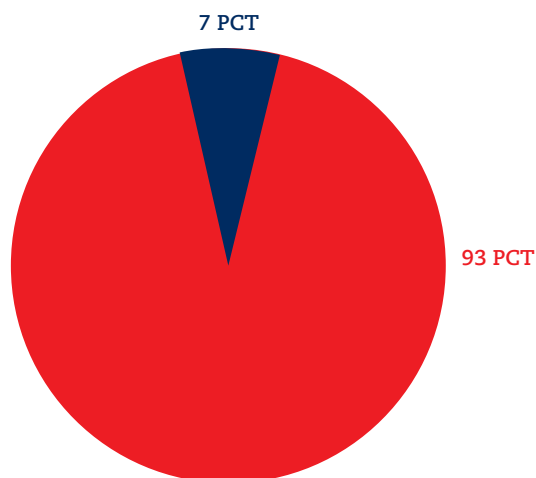
Skolecheferne skal tage ansvar for, at potentielle skoleledere spottes og får gode lederkompetencer, så fremtidens skoleledere står klar, når der om få år skal ske en stor udskiftning i skoleledelserne. Skolechefen har ansvaret for hvert år at udpege et antal lærere i kommunen, der skal gennemføre et førlederprogram, så fremtidige skoleledere er afklarede og uddannet til opgaven, inden de begynder som ledere. Det er en fordel, at lederuddannelsesforløbet på denne måde starter før ansættelsen i lederjobbet og fortsætter nogle år efter ansættelsen som leder.

STYRKET FORSKNING I SKOLE- UDVIKLING

Forskning i, hvad der virker ude i klasseværelserne, er en mangelvare i Danmark. Mere viden er en forudsætning for at kunne forbedre læreruddannelsen, undervisningen og ledelsen på skolerne.

ANBEFALING 3

■ UDDANNELSESFORSKNING
■ ØVRIG FORSKNING

Andel af de strategiske forskningsmidler som benyttes på uddannelsesforskning

Kilde: Det Strategiske Forskningsråd (2009): En milliard til strategisk forskning i 2009

Skolen lider under utilstrækkelig viden om, hvordan forskellige typer af undervisning påvirker forskellige elevers læring. Men der findes til gengæld mange forskellige holdninger til, hvordan man bedst når ind til børnene med undervisningen. Holdninger, vel at mærke. Ikke viden. Om dette eller hint virker, er ofte ikke noget, man ved, men derimod noget, man tror eller synes.

Problemet i denne sammenhæng er klart: I Danmark eksisterer der uendelig lidt viden – ordentlig forskningsbaseret viden – om, hvad der virker i undervisningen. Næsten ingen forskning fokuserer på det, der rent faktisk foregår inde i de tusindvis af danske klasseværelser.

Denne mangel er en helt grundlæggende svaghed ved skolen i dag. Og det er et problem på to planer. For det første er det vanskeligt at skabe en bedre læreruddannelse, hvis ikke den kan baseres på solid forskning om, hvad der er godt og skidt. For det andet giver det et rigtigt skidt udgangspunkt for læreres og skolelederes arbejde med at udvikle skolens kvalitet.

Erfaringerne fra læsning i indskolingen viser, at et solidt forskningsgrundlag har stor betydning for den kvalitetsudvikling, som skoler og kommuner kan igangsætte. Sideløbende med det store ryk i de mindste klassers læsefærdigheder blev der opbygget solid viden om, hvad man skulle gøre. Derfor skal der skabes et lige så solidt, forskningsbaseret grundlag på alle andre områder.

Rejseholdet anbefaler, at der etableres et sektorforskningsinstitut for skoleudvikling, og at der afsættes penge til forskning i læring og undervisning.

Sektorforskningsinstitut for skoleudvikling

Der bør allerede i 2011 oprettes et institut – et sektor-

forskningsinstitut for skoleudvikling. Institutet bør være frontløber i en tiårig periode, indtil en ny forskningsbaseret læreruddannelse starter. Når det sker, flyttes forskningsindsatsen til læreruddannelsen, og instituttet udfases. Men indtil da har instituttet tre centrale opgaver.

Instituttet skal over de kommende ti år uddanne i størrelsesordenen 200 ph.d.'er. De skal forske i, hvordan undervisningen i folkeskolen påvirker forskellige børns læring – i pædagogik og i didaktik. Ph.d.-projekterne skal tage udgangspunkt i skolernes praksis og tilrettelægges, så læreruddannede får mulighed for at opnå ph.d. Institutets forskning skal fokusere på, hvordan forskellige typer elever lærer. Blandt andet skal der fokuseres på indlæring hos tosprogede børn og børn med særlige behov, herunder de børn, der hidtil har været henvist til specialundervisning. Denne forskning skal skabe et vidensgrundlag for, hvordan elever med særlige behov lærer mest muligt, når de inkluderes i den almindelige undervisning.

Det andet, instituttet skal, er at undervise skoleledere på et forskningsbaseret modul om skoleledelse. Og endelig skal instituttet, blandt andet som et led i konkrete forskningsprojekter på skoler og forskellige formidlingsaktiviteter, stille sin viden til rådighed for skolerne.

Forskerne fra instituttet skal på sigt udgøre en andel af underviserkorpset på en ny forskningsbaseret læreruddannelse.

Der afsættes penge til forskning i læring og undervisning
At oprette et sektorforskningsinstitut for undervisning vil være en investering i fremtidens vækst og samfundsudvikling. Forskning på folkeskoleområdet bør anses for investering i økonomisk vækst. Når en større andel af en ungdomsårgang får længere og bedre uddannelse, må vi antage, at Danmarks konkurrenceevne styrkes. Regeringens målrettede midler til forskning i vækst- og eksportområder bør derfor også inkludere folkeskoleområdet. Rejseholdet anbefaler, at folkeskolen tilgodeses i fordelingen af forskningsmidler fra globaliseringspuljen.

TYDELIGE MÅL FOR, HVAD ELEVER SKAL LÆRE

De nuværende mål for undervisningen i folkeskolen er for brede og for vage til at kunne bruges som nødvendig målestok. Der skal skabes mål, som alle skolens interesser kan forstå.

ANBEFALING 4

Folkeskolen skal i samarbejde med forældrene give eleverne kundskaber og færdigheder, der forbereder dem til videre uddannelse og giver dem lyst til at lære mere, gør dem fortrolige med dansk kultur og historie, giver dem forståelse for andre lande og kulturer, bidrager til deres forståelse for menneskets samspil med naturen og fremmer den enkelte elevs alsidige udvikling.

Ifølge forarbejderne til loven kan alsidig udvikling forstås som "alle sider af elevens personlighedsudvikling, det vil sige den åndelige, intellektuelle, musiske, fysiske og sociale udvikling".

Kilde: Uddrag af folkeskolens formålsparagraf samt forarbejder til loven.

I dag er der ingen steder, en interesseret forælder kan tjekke, hvad man præcis kan forvente, at den 8-, 10- eller 12-årige kan i de forskellige fag. Nok eksisterer der i dag målsætninger for det faglige indhold – kaldet Fælles Mål – men målene er brede og vage. Der er tale om en lang liste over områder, eleverne skal stræbe mod at mestre.

Selv for 9.-klasse er målene uklare, til trods for at der for netop denne årgang er tale om et slutresultat af ni års indsats. For eksempel fremgår det, at årgangens elever skal være i stand til at *gøre rede for og vurdere etiske, æstetiske og historiske aspekter i litterære tekster og andre udtryksformer*. Vejledningen om afgangsprøver giver kun vage anvisninger på, hvad der kræves i læsning for eksempel for niveauet "tilstrækkeligt" (karakteren 2).

Den samlede sum af mål er meget omfattende, og målene er ikke prioriterede. For eksempel skal eleven i dansk efter 9. klasse kunne *udtrykke sig i billeder, lyd og tekst i komplekse produktioner samt i dramatisk form*. Det er glimrende for den, der i forvejen mestrer alt det grundlæggende. Men mindre væsentligt, hvis man ikke kan læse og skrive. Der mangler kort sagt prioritering af folkeskolens mål og fag.

Desuden er det et problem, at de såkaldte slut- og trinmål alene omfatter elevernes faglige indlæring. Folkeskolen har en anden væsentlig opgave nemlig at fremme det, man kalder elevens alsidige udvikling. Elevens alsidige udvikling handler om evnen til at samarbejde og indgå i fællesskaber, kreativitet, selvstændig stillingtagen, praktisk-musiske udtryksformer etc. Men begrebet er ikke klart defineret, og der er heller ikke opstillet mål for, hvad eleverne skal nå.

Rejseholdet anbefaler, at folkeskolens mål og indhold moderniseres og prioriteres, at læsningen styrkes gen-

nem hele skoleforløbet, og at der sættes slut- og trinmål for elevens alsidige udvikling.

Modernisering og prioritering af folkeskolens mål og indhold
Kravet til lærerne fremover er klart: Eleverne skal lære mere, end de gør i dag, og hver enkelt elev skal lære så meget som muligt. Men hvor højt skal niveauet være, og hvad er det vigtigste for en elev, der ikke magter det hele? Det bør der være svar på i form af en modernisering af fag og fagrække, klarere niveausætning og prioritering af folkeskolens mål. Det er væsentligt at sikre, at bredden i folkeskolens mål ikke går ud over dybden for de elever, der ikke magter det hele. Det er vigtigt, at alle elever lykkes med noget i fagene. Derfor bør der også være en klar angivelse af, hvad alle elever skal kunne på de forskellige trin (basale mål), og hvad der herudover skal sigtes efter, når de basale mål er nået. En sådan præcisering af målene vil forbedre lærernes muligheder for at differentiere undervisningen. Alle elever skal nå de basale mål og i øvrigt lære mest muligt, så elevernes forudsætninger for at fortsætte i ungdomsuddannelserne forbedres.

Opgaven med at revidere og prioritere bør ske med inddragelse af faglig ekspertise fra forskellige områder og skolens interessenter, herunder ungdomsuddannelserne. Der skal sikres sammenhæng mellem folkeskolens mål og de nødvendige forudsætninger for at begynde på de forskellige ungdomsuddannelser. I prioriteringen mellem fagene bør målet være at løfte niveauet i dansk, matematik, naturfag og engelsk. Der bør ligeledes være fokus på en internationalisering af fagene.

Styrk læsningen gennem hele skoleforløbet

Gennem hele skolegangen skal der sættes mere på læsning. Det fokus, der igennem en årrække har været i indskoling, skal udvides til at gælde mellemtrin og udskoling. Alle læreres kompetencer bør styrkes, så de inddrager læsning i alle fag. Ved at arbejde med faglig læsning i alle fag og på alle trin får eleverne et bredere spektrum af tekster at arbejde med. Det bør være blandt de basale mål for faget dansk, at alle elever kan læse og skrive sikkert, når det drejer sig om de mest almindelige genrer. Sværhedsgraden skal ramme et niveau, så eleven som minimum er i stand til at gennemføre en ungdomsuddannelse.

Skolerne bør anvende systematiske evaluerings- og undervisningsmetoder i forhold til læsning på samtlige klassetrin. Det kræver særlige test og metoder at skabe optimal læseundervisning for elever med indlæringsvanskeligheder og tosprogede elever. Skolerne skal derfor have specialkompetencer i for eksempel dansk som andetsprog og specialpædagogik, som kan støtte lærerne i læseundervisningen. Alle skoler skal have mindst én læsevejleder, så de har tilstrækkelige kompetencer på dette område.

Trin- og slutmål for elevens alsidige udvikling

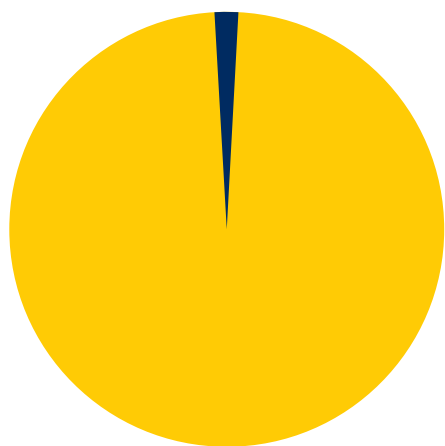
Der bør udvikles trin- og slutmål for elevens alsidige udvikling. Det skal præciseres, hvilke kompetencer det helt konkret forventes, at eleven får på hvert trin igennem skoleforløbet, og hvordan disse spiller sammen med elevens faglige færdigheder. Der bør desuden udvikles metoder til at evaluere disse kompetencer.

STÆRKERE FOKUS PÅ SKOLENS RESULTATER

Skolerne skal fremlægge og forklare deres resultater. Og de skal formulere mål for kommende forbedringer. Det vil skabe respekt om skolen og lærernes professionalisme.

ANBEFALING 5

2 PCT.

Andel skoleledere, der oplever, at kommunen har sat faglig mål for elevernes læring, på deres skole

Kilde: Sekretariatet for Skolens rejsehold (2010): Spørgeskemaundersøgelse blandt direktører for folkeskoleområdet i kommunerne, skoleledere på folkeskoler og klasselærere i 5. og 8. klasse.

Tilliden til folkeskolen vakler i disse år. Hvis den skal genopbygges, skal der meget mere fokus på skolernes resultater og fremskridt. Mange lokale skolevæsener har i dag et begrænset fokus på mål og resultater. En del kommuner – og kommunalbestyrelser – har ikke for alvor taget ansvaret for de lokale skoler på sig. Man undlader at forholde sig til resultaterne og stiller ingen tydelige krav om bedre resultater i fremtiden. Hverken i forhold til det faglige, elevernes alsidige udvikling og trivsel i skolen eller efterfølgende deltagelse i ungdomsuddannelse.

De seneste år har kommunerne udarbejdet en årlig kvalitetsrapport om kommunens skoler. Nogle steder har den været et godt redskab. Men rigtig mange steder er der stadigvæk ingen synlige ambitioner om at udvikle skolerne, så eleverne kommer til at lære mere.

Noget af forklaringen ligger i, at rapporten, hvis indhold er defineret af staten, mangler resultatfokus, og at data om skolernes resultater hidtil har været sparsomme. Men samtidig står det klart, at de kommunale skolechefer mange steder ikke i tilstrækkelig grad bistår skolernes arbejde med at sætte mål og skabe resultater. Der er ofte for lang afstand mellem kommunen og skolerne, og der mangler sparring mellem skolechefen og skoleledelsen.

Endelig spiller det ind, at der ikke er stor offentlig opmærksomhed om skolerne. Kun få lægger mærke til skoler, der leverer gode resultater, eller skoler, der præsterer synlige fremskridt. Og det er ikke fordi, de ikke findes. Det gør de. Men der er ingen tradition for at vise sine resultater frem eller for at lade sig inspirere af andre skolers gode erfaringer. Der mangler anerkendelse, når resultaterne er gode.

Rejseholdet anbefaler, at alle skoler udarbejder en årlig resultatrapport, at staten sikrer let adgang til resultatdata, at skolechefer i højere grad bistår den enkelte skoles udvikling og resultatfokus, at der skabes offentlige fora, hvor skolerne viser deres resultater frem og deler viden, at der skabes uafhængig rådgivning til kommuner om kvalitetsudvikling i skolerne, samt at skolerne resultater og resultatforbedringer får en større vægt i aflønning og karrieremuligheder for skoleledere og skolechefer.

Alle skoler udarbejder en årlig resultatrapport

Skolen skal udarbejde en resultatrapport, hvori de offentliggør resultater for elevernes faglige niveau og deres alsidige udvikling og trivsel. Samtidig skal man kunne se, hvor mange af de tidligere elever, der har gennemført en ungdomsuddannelse. En sammenfatning af resultaterne af de nationale test og afgangsprøverne skal indgå i rapporten. De skal sammenlignes med kommunens andre skoler, korrigeret for social baggrund. Der skal også fokuseres på forældretilfredshed, efteruddannelse, lærernes trivsel og skolens økonomi. Skolen skal i rapporten kommentere og forklare sine resultater, udpege de områder, hvor det er vigtigst at opnå bedre resultater og sætte konkrete mål for disse. Resultatrapporten afløser den nuværende årsberetning fra skolebestyrelsen.

Den nuværende kommunale kvalitetsrapport skal erstattes af skolerne resultatrapporter. En sammenfatning af disse skal behandles af kommunalbestyrelsen, som på den baggrund træffer beslutninger om skolevæsenet.

Staten sikrer let adgang til resultatdata

Skolerne resultatrapporter skal udarbejdes på baggrund af en skabelon og resultatdata, som staten skal stille til rådighed. Det skal ske via en portal, som gør det nemt for skoler og kommuner at hente de resultatoplysninger, der skal indgå i rapporten.

Skolechefer bistår den enkelte skoles udvikling og resultatfokus

Den øgede fokus på resultater og resultatforbedringer på de enkelte skoler indebærer, at skolecheferne får en mere krævende opgave som sparringspartnere og inspiratorer for de enkelte skolers ledelser. De får blandt andet et øget ansvar for, at der fastsættes ambitiøse mål for forbedringer af skolens resultater. Det forudsætter, at

skolecheferne har mulighed for at følge udviklingen af de enkelte skoler forholdsvis tæt gennem løbende dialog med de enkelte skolers ledelser, forældrebestyrelser mv. Derfor bør hver skolechef højst have ansvar for 10-15 skoler.

Offentlige fora, hvor skolen viser sine resultater frem

Alle kommuner bør finde en model for, hvordan skolerne resultater kan blive genstand for offentlig opmærksomhed og debat. Der kunne for eksempel være tale om en årlig offentlig høring eller skolekonference på baggrund af skolerne resultatrapporter, hvor skolerne fremlægger og debatterer deres resultater og fremtidsplaner med repræsentanter for det lokale erhvervsliv, de lokale ungdomsuddannelser, presse og andre interesserede.

Målet er blandt andet, at skolerne høster anerkendelse, lærer af hinanden og gennem deltagelse i den offentlige debat bidrager til øget respekt om professionen.

Staten skal gøre alle skolers resultatrapporter tilgængelige for alle interesserede via en database, hvor skoler og kommuner kan søge inspiration. Har en skole for eksempel vanskeligt ved at motivere unge fra udsatte hjem til at tage en ungdomsuddannelse, skal den kunne finde andre skoler, der har erfaringer med indsatser på det område.

Uafhængig rådgivning til kommuner om kvalitetsudvikling i skolerne

For yderligere at styrke fokus på resultater og kvalitetsudvikling bør en uafhængig instans have som opgave at følge kvalitetsudviklingen på kommuneniveau og rådgive kommunalbestyrelserne for eksempel gennem en årlig beretning. Det kunne for eksempel være det eksisterende Skoleråd, der i dag alene har til opgave at rådgive undervisningsministeren, eller et lignende råd.

Mere fokus på resultater og resultatforbedringer i ledernes aflønning

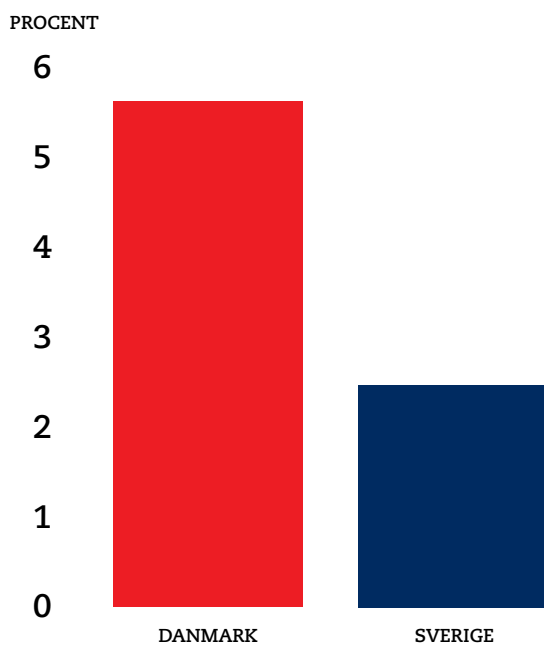
En øget vægt på resultater og resultatforbedringer i løn og karrieremuligheder for skoleledere og skolechefer vil ligeledes bidrage til øget anerkendelse af gode resultater og gøre det mere tillokkende at påtage sig ansvaret for vigtige forandringer på skolerne. Afstanden mellem skolelederes og læreres gennemsnitsløn er i dag i øvrigt ikke særlig stor, sammenholdt med de opgaver og det ansvar ledelsen har.

SKOLEN SKAL MAGTE
ALLE ELEVER

LANGT FÆRRE ELEVER SKAL I SPECIELLE TILBUD

Hovedparten af elever i specialklasser og -skoler skal tilbage i folkeskolen. Samtidig skal de almindelige folkeskoler have tilført de kompetencer, som i dag findes i specialklasserne og på specialskolerne.

ANBEFALING 6

Andel elever, der får specialundervisning uden for den almindelige folkeskole

Kilde: Deloitte (2010) Analyse af specialundervisning i folkeskolen

Mere end hver 20. elev er i dag taget ud af den almindelige undervisning for at blive undervist på specialskoler, i specialklasser eller på et opholdssted. Andelen af disse elever er stærkt stigende. Det er en udvikling, som har flere uheldige virkninger.

For det første indebærer udskillelsen af eleverne, at der sker en niveaudeling – en deling mellem dem, der går i en almindelig skole, og dem, der får specialiserede tilbud. Delingen betyder, at elever med særlige behov kun modtager undervisning sammen med andre elever med særlige behov. Konsekvensen er, at en del af eleverne klarer sig dårligere både fagligt og socialt, end de ellers ville have gjort, hvilket forringer deres muligheder efter folkeskolen. Færre end 17 procent af eleverne i specialskoler starter efterfølgende på en ungdomsuddannelse.

En anden uheldig virkning er, at det svækker den almindelige folkeskole. Den har nemlig næsten ingen specialpædagogiske lærerkompetencer på skolen – de er på specialskolerne og i kommunen. Skolen mangler kompetencer til det forebyggende arbejde og til at identificere de særlige behov i tide og tilrettelægge en undervisning, der er målrettet de særlige behov. I dag skal ekspertisen hentes udefra. Det giver lange ventetider – til stor frustration for mange skoler, elever og forældre.

Endelig er undervisningstilbuddene til de udskilte elever meget dyre. De trækker derfor store ressourcer ud af folkeskolens almindelige undervisning.

Rejseholdet anbefaler, at lovgivningen om specialundervisning ændres, så kun ganske få elever udskilles til specialklasser og specialskoler, og at pædagogisk psykologisk rådgivning primært skal bistå lærerne på skolen. Skolerne skal have tilført specialpædagogiske kompetencer.

tencer, og de resterende specialskoler skal fremover til-lige fungere som eksterne kompetencecentre for den specialpædagogiske bistand på skolerne.

Lovgivningen om specialundervisning skal ændres, så kun ganske få elever udskilles til specialklasser og specialskoler
Andelen af elever, der er udskilt fra undervisning i folke-skolen, kan nedbringes betragteligt. Det er erfaringen fra andre nordiske lande. Ny lovgivning skal understøtte, at dette sker. Samtidig med at det sker, skal den special-pædagogiske indsats på folkeskolerne styrkes, og der skal skabes en langt bedre sammenhæng mellem specialpædagogikken og den almindelige undervisning. Folkeskolerne skal tilføres de specialiserede kompeten- cer fra specialskoler og -klasser, i takt med at eleverne forbliver i folkeskolen.

Den enkelte skole skal først og fremmest fokusere på at oprette et ressourcecenter på skolen. Ressourcecen- tret skal sikre, at skolen har kompetencerne til at tage imod eleverne og deres familier og de skal have særlige kompetencer i forhold til de mest almindelige gennem- gribende udviklingsforstyrrelser som for eksempel autisme og ADHD. Normeringen på skolerne skal øges i forbindelse med overflytningen af elever. Medarbejdere fra specialklasser og -skoler skal fremover

være en del af skolerne, så de kan bidrage til en god in- tegration af de elever, der tidligere var udskilt fra under- visningen i folkeskolen. Det er helt afgørende, at sko- lerne i højere grad udnytter skolens specialister i den almindelige undervisning samt i de undervisningsforløb, hvor elever med specialpædagogiske behov indgår.

Med større inklusion af elever i den normale undervis- ning, vil der ikke være behov for specialskoler i samme omfang som i dag. De specialskoler, som fortsat skal bestå, vil have elever med særligt svære eller sjældent forekommende problemer. Disse specialskoler skal for- pligtes til at være kompetencecentre for folkeskoler, der kan søge råd og vejledning med henblik på den størst mulige inklusion i de normale undervisningstilbud.

Pædagogisk psykologisk rådgivning skal primært arbejde på selve skolen

Opgaverne for pædagogisk psykologisk rådgivning (PPR) skal prioriteres anderledes. Der vil fortsat være en visitations- og en vejledningsopgave i forhold til forældre, men hovedopgaven skal fremover bestå i, at en skolepsykolog indgår fast i skolernes ressource- centre og fungerer som konsulent i forhold til skolens ledere og lærere i arbejdet med børn med særlige behov samt udsatte børn.

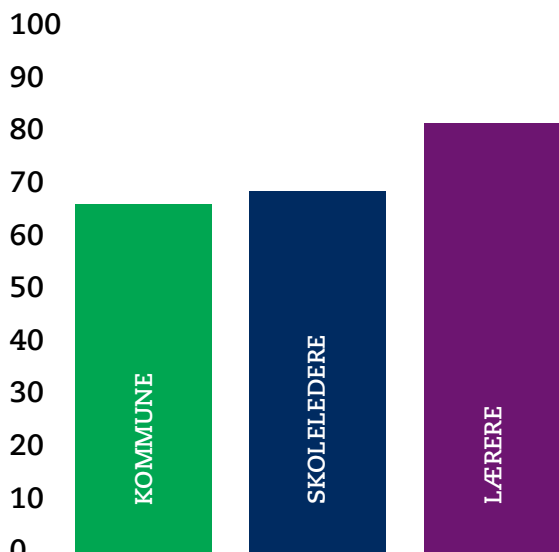
SKOLEN SKAL MAGTE
ALLE ELEVER

ELEVER I VANSKELIG- HEDER SKAL HAVE EFFEKTIV STØTTE

Alle skoler bør have et center med stærke kompetencer til at sætte hurtigt ind over for elever med særlige problemer. Centret skal blandt andet tage hånd om udsatte børn, der mangler motivation og støtte hjemmefra.

ANBEFALING 7

PROCENT

Andel, der vurderer, at en hurtigere social indsats for udsatte elever har stor betydning, hvis der skal ske en betydelig styrkelse af elevernes faglige resultater.

Kilde: Sekretariatet for Skolens rejsehold (2010): Spørgeskemaundersøgelse blandt direktører for folkeskoleområdet i kommunerne, skoleledere på folkeskoler og klasselærere i 5. og 8. klasse.

En mindre gruppe af elever trives dårligt i skolen. De har meget fravær, de mangler motivation, og de lærer for lidt. Den type socialt udsatte elever volder mange skoler store vanskeligheder. Skolerne søger at fastholde dem og motivere dem for at lære. Men skolerne oplever, at det tager for lang tid, før en elev, der er i vanskeligheder, kan få den nødvendige hjælp – og så kan det i værste fald være for sent.

Denne gruppe børn og deres forældre mangler støtte. Generelt fungerer skole-hjem-samarbejdet godt i Danmark. Men for gruppen af udsatte børn og unge er skole-hjem-samarbejdet ofte præget af, at forældrene ikke deltager.

Rejseholdet anbefaler, at skolernes kompetencer og ressourcer i forhold til udsatte elever styrkes, at der sker en større integration af skole og fritid i områder med mange udsatte børn samt at skole-hjem-samarbejdet opprioriteres.

Alle skoler skal have et ressourcecenter

Formålet med et ressourcecenter på alle skoler er, at skolen kan sætte ind omgående og koordineret i forhold til elever i vanskeligheder. Det gælder uanset, hvad der er behov for. Centret bør bestå af medarbejdere med særlige kompetencer inden for eksempelvis faglig specialundervisning, adfærd, kontakt og trivsel (AKT). Samtidig skal der, hvis det er nødvendigt, være en medarbejder med speciale i dansk som andetsprog samt en repræsentant for skolens ledelse. Centret skal endvidere have tilknyttet eller have fast samarbejde med psykologiske, socialpædagogiske og socialfaglige kompetencer samt ungdomsuddannelsesvejledningen. Ressourcecenteret skal sikre hurtige udredninger og beslutninger om indsatser, kvalificeret vejledning til lærere og opsøgende indsatser i forhold til forældre, kontakt til sociale myn-

digheder mv. Ressourcecentrene skal have et tæt samarbejde med dagtilbuddene i førskoletiden og ungdomsuddannelserne i området. Det vil sikre et kvalificeret og effektivt samarbejde om udsatte børn og unge mellem forskellige institutioner i kommunen.

Større integration af skole og fritid for udsatte elever

Folkeskolerne bør i højere grad være samlingspunkt for fritidsbeskæftigelserne for børn og unge. Specielt for udsatte børn og unge vil det være en fordel, hvis SFO, ungdomsskole og fritidsbeskæftigelse etableres i samarbejde med skolen og eventuelt foregår på skolerne. Alle kommuner skal kunne vælge at etablere heldagsskoler, hvis det vurderes at være hensigtsmæssigt i forhold til skolens elevgruppe. Skolen er allerede en legitim del af et barns sociale liv. Denne tilknytning kan udnyttes positivt i de øvrige sammenhænge. Folkeskolerne bør desuden inddrage fritidsaktiviteter som en del af skole-hjem-samarbejdet.

Skole-hjem-samarbejdet opprioriteres

Det er først og fremmest skolens ansvar at etablere et velfungerende samarbejde med forældrene, herunder at inddrage forældre, når elever er i vanskeligheder. Nogle skoler satser allerede på en meget konsekvent opsøgende virksomhed for at få alle forældre til at støtte op om skolegangen og medvirke til at løse problemer. Det

opsøgende arbejde i forhold til passive forældre bør udvides til alle skoler.

Det bør gøres tydeligt for forældrene allerede ved skolestart, hvilke forventninger de med rette kan have til skolen, og hvad skolen med rette kan forvente af dem. Den danske folkeskole er baseret på et gensidigt forpligtende samarbejde, og det skal ikke være legitimt for forældre at melde sig ud af samarbejdet.

Elevplanen er et meget brugbart redskab i det løbende forældresamarbejde. Skolen kan med fordel supplere elevplanen med punkter, hvor skole og forældre aftaler, hvordan forældrene skal bidrage til mål for såvel elevens læringsudbytte som adfærd. På denne måde kan elevplanen forpligte skole og forældre på hver sine ansvars punkter i aftalen.

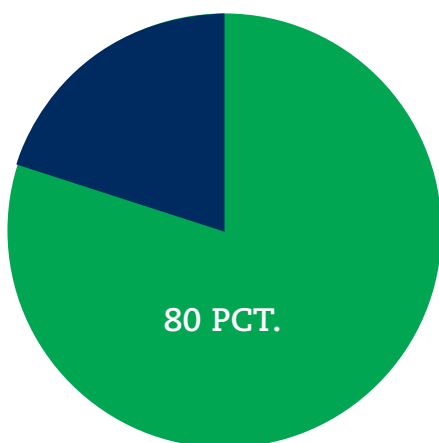
Det anbefales endvidere, at skolerne vedtager en politik for, hvornår og hvordan der sættes ind over for elevers bekymrende fravær. Ved bekymrende fravær bør forældre altid omgående inddrages – om nødvendigt ved besøg i hjemmet – og der bør indgås en aftale om, hvad hjemmet og skolen vil foretage sig for at bringe fraværet til ophør.

SKOLER OG KOMMUNER SKAL HAVE STØRRE FRIHED TIL AT DRIVE SKOLE

Skoler og kommuner oplever en række helt unødige barrierer i forhold til at drive den bedst mulige skole. Der er behov for at begrave regler, der stopper kreative ideer.

ANBEFALING

8

Andel skoleledere og lærere, der mener at større frihed er af stor eller nogen betydning, hvis der skal ske en betydelig styrkelse af elevernes faglige resultater.

Kilde: Sekretariatet for Skolens rejsehold (2010): Spørgeskemaundersøgelse blandt direktører for folkeskoleområdet i kommunerne, skoleledere på folkeskoler og klasselærere i 5. og 8. klasse.

Et alt for detaljeret regelsæt hindrer skoler i at tilbyde eleverne optimal undervisning. Det gælder for eksempel regler om, hvordan man må danne hold, om hvor mange timer børnene må være i skolen, om hvem og hvad man må inddrage i undervisningen.

De nuværende arbejdstidsaftaler for lærere er en forbedring i forhold til tidligere. Men det forstærkede fokus på at udvikle undervisning med større læringseffekt betyder, at skolerne får behov for mere fleksibel fordeling af tid til planlægning, forberedelse mv.

Rejseholdet anbefaler, at barrierer for at danne hold afskaffes, at de nuværende krav om minimumstimal lempes, at der skabes adgang til at ansætte medarbejdere med forskellige faglige kompetencer i skolen, at skolens åbningstid frit skal kunne udvides, samt at arbejdstidsaftalen gøres mere fleksibel.

Barrierer for at danne hold skal afskaffes

Fremover bør der kun være én begrænsning i forhold til at danne hold, nemlig at elever ikke må deles op i permanente hold, så det fører til en niveaudelt skole. Ud over dette skal det stå den enkelte skole frit at danne hold på alle klassetrin og i den andel af undervisningen, som skolen finder hensigtsmæssigt. Målet med holddannelsen skal altid være, at eleverne opnår det størst mulige læringsudbytte. Holddannelse bør derfor variere fra undervisningsforløb til undervisningsforløb.

Krav om minimumstimal skal erstattes af krav om sekstimers skolegang om dagen

I dag er der meget detaljerede regler for, hvor mange timer børnene skal have på hvert trin og i hvert fag. Disse såkaldte minimumstimal bør afskaffes. Skolerne bør sættes helt fri, med hensyn til hvor mange timer eleverne skal have i de forskellige fag og fagblokke. Sko-

lerne kan altså planlægge undervisningsforløb på tværs og placere fagene på årgange, som de ønsker det. Det styrende for planlægningen skal være elevernes læringsmål.

Med den nye frihed følger to krav. Det ene er, at skolerne lever op til, at eleverne i hvert fag skal kunne noget bestemt på bestemte trin. Det andet er, at det anbefales, at alle elever går i skole i et omfang svarende til mindst seks timer om dagen 200 dage om året. I de yngste klasser behøver der ikke hele tiden være en lærer, fordi en andel af de seks daglige timer kan være fyldt med leg, udeliv og lignende ved at inddrage SFO-medarbejderne. Det skal ikke være muligt at aflyse timer. Det er vurderingen, at dette i lyset af de friere rammer kan ske inden for de eksisterende økonomiske rammer.

Adgang til at ansætte medarbejdere med forskellige faglige kompetencer i skolen

Folkeskoleloven skal ændres, så undervisningen ikke udelukkende må foretages af læreruddannede. Skolerne skal fleksibelt kunne ansætte forskellige typer medarbejdere til at bidrage til undervisningen. Læreruddannede er eksperter i undervisning, og undervisningsforløb bør derfor altid være ledet af en lærer. Men der er

mange sammenhænge, hvor skoler oplagt kunne inddrage andre kompetencer og medarbejdergrupper, som eksempelvis pædagoger, undervisningsassistenter, socialrådgivere, eller med uddannelse og erfaring fra andre erhverv. Desuden skal der være frihed til at inddrage for eksempel undervisere på erhvervs- og ungdomsuddannelser i folkeskolen.

Frie muligheder for at udvide skolens åbningstid

Alle kommuner skal kunne vælge at udvide skolens åbnings- og undervisningstid, hvis det vurderes at være hensigtsmæssigt i forhold til skolens elevgruppe. Det vil blandt andet give mulighed for at oprette heldagsskoler i områder, hvor mange elever har fordel af lektiehjælp og andre aktiviteter.

Mere fleksibel arbejdstilrettelæggelse

Kommende arbejdstidsaftaler bør skabe rum til det udviklingsarbejde, der er nødvendigt for at skabe en bedre folkeskole, uden at dette medfører en reduktion i antallet af undervisningstimer. Desuden kan skolerne bidrage hertil ved at effektivisere skolens egne arbejdsprocesser, så lærernes tidsforbrug på møder og andre aktiviteter end undervisning og efteruddannelse reduceres.

FLERE VALG OG MERE IT

7., 8. og 9. klassestrin bør ændres, så de i langt højere grad end i dag sigter på at motivere alle elever og gøre dem klar til en ungdomsuddannelse. Nye udskolingslinjer er et middel mod skoletræthed.

ANBEFALING 9

Især i de ældste klasser i folkeskolen er der elever, som har tabt gejsten og motivationen. Som skolen er opbygget i dag, er der sjældent alternativer til de elever, der har mistet gejsten. De bliver tilbudt mere af det samme. Mere af det, der ikke engagerer dem. Netop fordi forskellige elever motiveres på forskellige måder, er der behov for en skole med langt større kreativitet og variation i undervisningsmetoder end i dag. Særligt drengene klarer sig dårligt. Hvis drengene skal med igen, vil det være nødvendigt at tage alternative tilgange til undervisningen i brug.

Rejseholdet anbefaler, at der etableres en ny model for udskolingen med valg mellem forskellige linjer, at der konsekvent anvendes it i hele skoleforløbet, samt at folkeskolens afgangsprøver moderniseres og får betydning for adgangen til ungdomsuddannelser.

Udskoling med linjevalg og fokus på, at eleverne finder ud af, hvad de vil efter folkeskolen

Der skal sættes massivt ind for at forhindre, at så mange elever bliver skoletrætte. De tre øverste klassestrin – 7., 8., og 9. – bør ændres, så de i langt højere grad end i dag sigter på at motivere alle elever og gøre dem klar til en ungdomsuddannelse.

Skolerne skal fremover udbyde linjer i udskolingen, så eleverne kan vælge den linje, de interesserer sig mest for, for eksempel forud for at de starter i 7. klasse. En linje består dels af fælles basale, obligatoriske kernefag, dels af linjespecifikke fag. Kun fantasien sætter grænser for, hvilke linjer der kan være – for eksempel musiklinjen, designlinjen, konstruktions- eller byggelinjen, samfundsfagslinjen, elektroniklinjen, sproglinjen, naturfagslinjen, it-linjen, innovationslinjen, gastronomilinen og erhvervslinjen (erhvervsklassen), hvor eleverne sideløbende har undervisning og praktik. Med de nye linjer bortfalder valgfagene i udskolingen.

Der er en selvstændig pointe, at linjerne skal adskille sig fra hinanden. Både hvad angår fagligt indhold og pædagogisk tilgang. Men linjerne har ingen niveauforskul, hvad angår de basale obligatoriske fag, så linjevalget begrænser ikke elevens valg af ungdomsuddannelse ved udgangen af 9. klasse. Linjerne har heller ingen niveauforskul i øvrigt – undervisningen på linjerne skal udfordre elever på alle niveauer.

Hver skole kan kun have et vist antal linjer. Men kommunen kan sikre et meget varieret udbud af linjer på tværs af skoler, og eleverne skal kunne vælge blandt alle linjer i kommunen.

Undervisere er dels skolernes egne lærere med særlige kompetencer inden for de udbudte linjer, dels eksterne. Det kunne for eksempel være konservatorieuddannede til musiklinjen, ledere fra erhvervslivet til innovationslinjen og forskere eller gymnasielærere til naturfagslinjen. Forældre og andre med tilknytning til skolen, som har særlige kompetencer, kan også undervise. Kort sagt, skolen bør supplere egne kompetencer med de bedst mulige kompetencer, den kan finde i sit område.

Konsekvent brug af it i undervisningen og tidssvarende undervisningsmaterialer

Evnen til at bruge en pc, it-redskaber og nye elektroniske medier skal have en langt mere central rolle i skolen, end den har i dag. Når eleverne forlader skolen, efterspørger ingen, hvilke konkrete erfaringer de har med passer, lineal og viskelæder. Det er de it-baserede færdigheder, der er interessante nu og fremover. Dertil kommer, at mange elever anvender de sociale medier som en naturlig del af deres fritidsliv. Disse elever kan motiveres, ved at indlæringen sker via denne type medier.

Hvis it skal have en mere prominent plads i undervisningen i folkeskolen, skal tre ting være på plads. Alle elever skal, som det første, råde over en bærbar computer, og de skal, som det andet, undervises af lærere, der har de nødvendige kompetencer. Endelig skal skolerne have adgang til fagrelevante it-baserede undervisningsmaterialer i alle fag.

Undervisningsministeriet bør identificere, facilitere, opdatere og eventuelt også udvikle it-baserede materialer til undervisning i alle folkeskolens fag.

Afgangsprøver som motivation for engagement og præstation

Folkeskolens afgangsprøver skal moderniseres i forlængelse af revisionen af fagenes mål og indhold. Afgangsprøven skal fremover teste de unges uddannelsesparathed. Det skal ske ved at kombinere prøverne i de obligatoriske fag med en obligatorisk projektopgave i den valgte linje. Projektopgaven ligger i 9. klasse og afslutter et projektforsløb, der skal styrke elevens færdigheder inden for problemorienteret projektarbejde. Projektopgaven vil samtidig fungere som grundlag for bedømmelse af elevens alsidige kompetencer. Der bør være brede rammer for, hvad projektet kan handle om. Opgaven afsluttes med en mundtlig fremlæggelse. Bedømmelsen indgår på elevens afgangsbævis. Opgaven afløser den eksisterende projektopgave.

I dag optages elever til ungdomsuddannelserne, inden karaktererne fra afgangsprøverne foreligger. For at styrke afgangsprøvenes relevans skal afgangsprøvenes resultater fremover være afgørende for, om man kan optages til en given ungdomsuddannelse herunder også erhvervsuddannelse. Dette vil motivere eleverne til løbende at anstrenge sig for at opnå det bedste resultat.

STYRKET FAGLIGHED GENNEM STØRRE SKOLER

I det danske skolelandskab er der mange små og mellemstore skoler. Det giver en række udfordringer, som kan løses ved at samle skolerne i større enheder fremover.

ANBEFALING 10

Et problem er, at små skoler ikke kan have det fulde spektrum af kompetencer – såvel fuld linjefagsdækning som specialiserede kompetencer, for eksempel ressourcerpersoner inden for dansk, matematik og elevernes adfærd, kontakt og trivsel (AKT).

Hvis en skole er for lille, går det ud over fleksibiliteten. For eksempel vil en lille skole ikke kunne tilbyde udskolingsleverne forskellige specialiserede linjer og en høj grad af valgfrihed ligesom det er vanskeligt at opnå de fordele, der er ved teamsamarbejde.

Endelig er små skoler dyrere end store skoler målt i enhedsomkostninger per elev, blandt andet fordi de i praksis ofte har færre elever på hvert klassetrin. Samtidig har små skoler vanskeligere ved at rumme elever med særlige behov, som derfor i større udstrækning sendes i dyre specialtilbud. Små skoler vil derfor være svære at forene med målet om, at skolen skal magte alle elever.

Rejseholdet anbefaler, at skolerne fremover skal have en størrelse, så lærer- og ledelseskompetencer kan forenes med en effektiv ressourceudnyttelse.

Større skoler

En skole bør have mindst tre spor på hver årgang. Herved skabes det fornødne grundlag for at have alle de forskellige kompetencer på skolen, for en hensigtsmæssig ressourceudnyttelse og for, at skolen selv kan arbejde med lærernes kompetenceudvikling.

Nogle gange kan der være geografiske eller bygningsmæssige årsager til, at det i et bestemt område ikke kan lade sig gøre at samle tre eller flere spor for alle klassetrin på et enkelt sted. Her kan det være en mulighed at dele skolen på en ny måde. Nemlig på tværs. I stedet for en lille etsporet skole og en anden tosporet skole kan man vælge at skabe én skole fordelt på flere forskellige enheder. Eksempelvis, at kommunen opdeler sine skoler i indskolingsskoler, mellemtrinsskoler og udskolings-skoler med mange flere spor på hver skole, eller at den store skole har flere mindre satellitter i indskolingen.

At ændre skolestrukturen i Danmark kan ikke lade sig gøre fra den ene dag til den anden. Der er behov for, at stat og kommuner indgår aftale om, at en ny skolestruktur skal være på plads inden for eksempel en femårs periode.

KONSEKVENSER OG PERSPEKTIVER

Rejseholdets anbefalinger vil have økonomiske konsekvenser – med øgede udgifter på visse områder og bedre ressourceudnyttelse på andre. Samtidig bør anbefalingerne give anledning til andre tilpasninger.

Skolens Rejsehold anbefalinger bør give anledning til, at der gennemføres en række yderligere tilpasninger, herunder en gennemgang af arbejdstidsaftalerne, igangsættelse af et eftersyn af friskoler og efterskoler og en mulig udfasning af 10. klasse.

Økonomi folkeskolen

Skolens rejsehold er i kommissoriet blevet bedt om at se på ressourceudnyttelsen i den danske folkeskole. Det fremgår, at udgiftskrævende forslag skal finansieres med penge, der findes inden for folkeskoleområdet. I forvejen har Danmark nemlig i dag en forholdsvis dyr folkeskole. Forklaringen er blandt andet få elever per lærer, lavere klassekvotient, en stor andel elever i specialundervisning og lav undervisningsandel sammenlignet med de øvrige OECD-lande.

En række af rejseholdets anbefalinger vil umiddelbart koste penge, herunder bærbar computer til alle elever i folkeskolen, øget kompetenceudvikling af lærerne, øget kompetenceudvikling af skolelederne og etablering af sektorforskningsinstitut, herunder 200 ph.d.'er.

Der er også i rejseholdets anbefalinger en række muligheder for at frigøre penge.

Ud over en bedre ressourceudnyttelse inden for de allerede eksisterende rammer vil flere af rejseholdets forslag føre til lavere udgifter på store områder inden for folkeskolen. I forbindelse med ændringer af afgangsprøven kunne man overveje, om den eksisterende censur skal reduceres, ligesom det vil medføre lavere udgifter til folkeskolen, hvis 10. klasse udfases, jævnføres nedenunder. En styrket indsats i folkeskolen over for udsatte børn og unge vil betyde lavere udgifter på længere sigt. Endelig vil større skoler medføre lavere udgifter til skoledriften grundet lavere enhedsomkostninger per

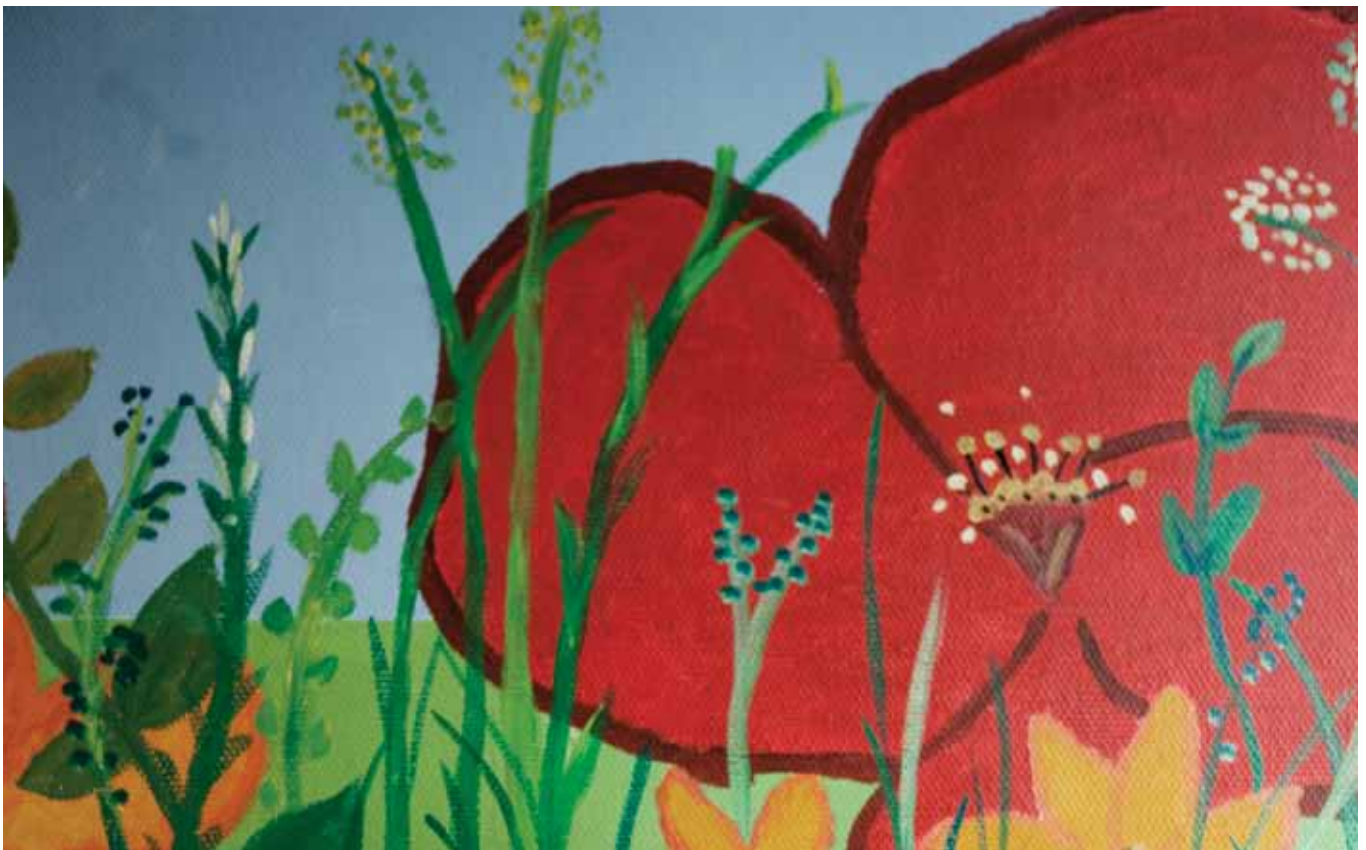
elev på store skoler sammenlignet med små skoler.

Herudover vil der kunne findes finansiering til anbefalingerne andre steder. For eksempel foreslås det, at finansiering af sektorforskningsinstituttet og de 200 ph.d.-stillinger sker via globaliseringsmidlerne.

Forslagene fra Skolens rejsehold vil medføre omprioritering af ressourcer inden for nogle områder. Eksempelvis vil den foreslåede omlægning af specialundervisningen medføre, at der overføres betydelige ressourcer fra specialskoler og specialklasser til den normale undervisning på folkeskolerne i form af ekstra ressourcepersoner inden for specialpædagogikken og i form af økonomiske midler. Det gælder især kommuner, der i dag har en høj andel af elever, der er udskilt til specialundervisning.

En bedre ressourceudnyttelse vil i øvrigt kunne frigøre ressourcer. Der er meget stor forskel på, hvad skolen koster i de enkelte kommuner. Den store variation tyder på, at der i mange kommuner er et uudnyttet effektiviseringspotentiale i driften af folkeskolerne. En analyse, foretaget for Skolens rejsehold, peger på, at en del af variationen mellem kommunerne skyldes forhold, som den enkelte kommune i et vist omfang har mulighed for at ændre på. Det gælder for eksempel ved at justere på lærer-elevratioen eller andelen af elever i specialklasser og på specialskoler.

En større andel af lærernes tid anvendt på undervisning vil desuden føre til en bedre ressourceudnyttelse. Forskelle mellem kommunerne i undervisningsandelen viser, at det i mange kommuner inden for de eksisterende overenskomster kan lade sig gøre at hæve undervisningsandelen. De enkelte skoler har også et potentiale for at effektivisere møder og andre aktiviteter, så lærernes tidsforbrug hertil kan mindskes. Ændres

UDGIFTSFORSKELLE I DANSKE KOMMUNER

Ser man på de danske kommuners udgifter til folkeskolen, er der markante forskelle mellem kommunerne. Den årlige udgift per elev varierer således fra godt 45.000 kroner i den billigste kommune til godt 88.000 kroner i den dyreste kommune – en forskel på næsten 43.000 kroner. Gennemsnitsudgiften for alle danske kommuner ligger på knap 63.000 kroner per elev om året.

Kilde: UNI-C. Anm.: regnskabstal 2008

arbejdstidsaftalen, kan der frigøres endnu flere ressourcer, jævnfør afsnittet om arbejdstidsaftaler nedenfor. Samtidig vil en del af den nuværende efteruddannelsesindsats i kommunerne kunne omlægges til en mere strategisk og målrettet indsats. En midlertidig nedgang i optaget på læreruddannelsen som følge af skærpede optagelseskrav vil i en periode frigøre ressourcer på læreruddannelsen, der for eksempel vil kunne anvendes til efteruddannelse.

Arbejdstidsaftaler

Som et led i de foreslåede ændringer vil det være nødvendigt, at arbejdstidsaftaler for lærere og ledere revideres. Aftalerne skal understøtte behovet for en øget fleksibilitet i forhold til for eksempel efteruddannelse. Arbejdstidsaftalerne må ikke blive en barriere for, at lærernes kompetencer styrkes, eller for, at skolen kan udnytte mere fleksible rammer for timefordeling mv.

Mulig udfasning af 10. klasse

Formålet med undervisningen i 10. klasse er, at den enkelte elev udvikler sig fagligt og personligt. Heri ligger

samtidig en forventning om, at den enkelte elev i løbet af 10. klasse opnår en afklaring af det efterfølgende valg af ungdomsuddannelse.

Med en række af rejseholdets anbefalinger vil elevernes faglige niveau blive hævet, ligesom eleverne vil opnå en styrket alsidig udvikling, blandt andet via anbefalinger om flere valgmuligheder i udskolingen. På sigt må det derfor forventes, at behovet for 10. klasse vil blive meget væsentligt reduceret – det gælder også 10. klasse på en efterskole.

En udfasning af 10. klasse vil kunne frigøre ressourcer på folkeskoleområdet til andre indsatser og initiativer.

Eftersyn af friskoler og efterskoler

Ifølge kommissoriet for Skolens rejsehold skal rejseholdets fokus rettes mod folkeskolen, men også de frie grundskoler kunne blive inddraget, i det omfang det måtte være relevant for kortlægningen af folkeskolens styrker og svagheder.

Rejseholdet har ikke med den tid, der har været til rådighed, haft mulighed for nærmere at kortlægge friskolernes rolle i relation til folkeskolen. Rejseholdet foreslår derfor, at der iværksættes et eftersyn af friskoleområdet for at afdække, om der er behov for ændringer på dette område. Flere perspektiver bør afdækkes, blandt andet de private skolers økonomi, herunder deres udgiftsdrivende effekt i kommunerne, krav til dokumentation af elevernes resultater og friskolernes rolle i forhold til at påtage sig et ansvar for elever med særlige behov, tosprogede og udsatte grupper. Som et led i eftersynet af friskoleområdet bør de frie kostskolers (efterskolernes) område ligeledes gennemgås.

